

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Nuorisorangaistusta koskeva esitysluonnos on hyvin valmisteltu kokonaisuus, josta käy hyvin ilmi asian nykytila ja tarve säädösmuutokselle. Esityksessä on hyödynnetty asiaa koskevaa tutkimustietoa. Esitysluonnoksessa on arvioitu keskeiset vaikutukset, arviointineuvostolla on vain vähäisiä kehittämisehdotuksia.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esityksessä olisi hyvä kuvata vaikutuksia niille nuorille, jotka tuomitaan nuorisorangaistukseen. Miten tukitoimet ja muu rangaistuksen suorittaminen voisivat vaikuttaa esimerkiksi uusintarikollisuuteen, opintojen jatkamiseen tai työelämään siirtymiseen?

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia.

Ehdotuksessa nuorisorangaistuksen käyttöä tehostettaisiin pidentämällä rangaistuksen enimmäiskesto yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Nuorisorangaistuksen tuomitsemisen harkintaa ohjattaisiin aikaisempaa selkeämmin. Nuorisorangaistuksen pääasiallisena kohderyhmänä olisivat edelleen alle 18-vuotiaana rikoksen tehneet nuoret, jotka tarvitsevat intensiivistä tukea sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai uusien rikosten ehkäisemiseksi. Nuorisorangaistus voitaisiin tuomita jatkossa rikoksen moitittavuuteen liittyvien tekijöiden perusteella silloin, kun rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisemmat rikokset puoltavat nuorisorangaistuksen tuomitsemista ja ehdollista vankeutta yksin on pidettävä riittämättömänä rangaistuksena. Rikoksen vakavuus lisättäisiin siis vaihtoehtoiseksi perusteeksi tuomita nuorisorangaistus. Ehdotusten tavoitteena on, että nuorisorangaistus tulisi laajemmin huomioitavaksi seuraamusvaihtoehdoksi sen pääasiallisessa kohderyhmässä. Tavoitteena

on myös lisätä rangaistuksen käyttöä erityisesti ensimmäistä kertaa rikokseen syyllistyneiden kohdalla ja tapauksissa, joissa rikoksesta tai samalla kertaa käsiteltäviksi tulevista rikoksista on odotettavissa 1–2 vuotta ehdollista vankeutta.

Seuraamusselvityksen laatimista ja sisältöä koskevia säännöksiä selkeytettäisiin. Jatkossa alle 18-vuotiaana epäillyn rikoksen tehneiden nuorten kohdalla arvioitaisiin säännönmukaisesti heille suunnattujen seuraamusvaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta. Viranomaisyhteistyötä ja nuoren ohjaamista rikoksetonta elämää tukevan toiminnan pariin lisättäisiin seuraamusselvityksen menettelyssä. Seuraamusselvityksen ajantasaisuuteen kiinnitettäisiin jatkossa enemmän huomiota.

Nuorisorangaistuksen sisältöön lisättäisiin rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa ja opiskeluun ohjaamista. Seuraamukseen sisällytettäisiin myös mahdollisuus suorittaa osa rangaistuksesta hoitamalla päihteiden ja riippuvuuksien ongelmallista käyttöä. Työn tekemiseen perehtyminen olisi edelleen osa nuorisorangaistusta eikä siitä poikkeaminen olisi jatkossa mahdollista. Tehokkaan ja vaikuttavan täytäntöönpanon edellyttämä jousto valvontatoimien väljentämiseksi ja lisäämiseksi mahdollistettaisiin aikaisempaa selkeämmin.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan hallitus kehittää nuorisorangaistussääntelyä siten, että teon vakavuus korostuu nykyistä paremmin, esimerkiksi tuomalla sen piiriin yhdyskuntapalvelun elementtejä ja lisäämällä sen käyttöä.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on kuvattu perusteellisesti asian nykytilaa ja mahdollisia syitä sille, miksi nuorisorangaistuksia on toistaiseksi hyödynnetty melko vähän. Esitysluonnos sisältää havainnollisen kuvauksen 15–17-vuotiaille tuomituista rikosseuraamuksista, minkä perusteella myös asiaa tuntematon saa käsityksen muun muassa annetuista tuomioista.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen nykytilaa koskevaa jaksoa olisi hyvä paikoin tiivistää.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset on kuvattu selkeästi. Esitysluonnoksessa on muun muassa todettu, että ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan nuorisorangaistuksen käytön lisäämistä noin 100–150 tuomioon vuodessa.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on hyödynnetty laajasti nuorisorikollisuutta koskevaa tutkimustietoa. Esitystä olisi hyvä täydentää tutkimustiedolla siitä, miten nuorisorangaistukset ovat vaikuttaneet niihin tuomittuihin nuoriin.¹

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on hyvä kuvaus alaikäisiin kohdistettavista rikosseuraamuksista muissa Pohjoismassa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen perusteella saa riittävän käsityksen lausuntopalautteesta sekä sen perusteella tehdyistä muutoksista.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa on arvioitu erilaisia viranomaisille koituvia kustannuksia euromääräisesti. Toisaalta on todettu, että nuorisorangaistuksen käytön lisääntyminen voi johtaa rikollisuuden vähentymisen myötä pitkällä aikavälillä kustannussäästöihin. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen viranomaisille aiheutuvien kustannusten mittaluokasta.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan nuorisorangaistuksen tarve, rangaistuksen sisältö ja tuen tarve arvioidaan yksilöllisesti. Paljon tukea tarvitsevilla ja rikoskierteeseen ajautuneilla nuorilla voi olla useita ja vaikeita sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, jotka alentavat heidän toimintakykyään. Myös opiskeluvaikeuksissa voi olla puutteita. Esityksen arvioidaan todennäköisesti parantavan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ja paljon erilaista tukea tarvitsevien 15–17-vuotiaiden nuorten tilannetta. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esityksessä on käsitelty olennaisia vaikutuksia nuorille rikoksentekijöille ja kuvattu tukitoimenpiteitä, joita nuoret voisivat saada rikoskierteen katkaisemiseksi.

Esitysluonnoksessa on tunnistettu, että nuorisorangaistuksen nykyistä laajempi käyttö voisi mahdollisesti lisätä vähäisessä määrin ehdottomassa vankeudessa olevien nuorten henkilöiden määrää. Tällainen muutos voidaan nähdä rangaistusjärjestelmää ankaroittavana. Toisaalta aikaisemmalla interventtiolla voidaan vaikuttaa siten, että rikoskierre voidaan katkaista ja vältettäisiin mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitseminen. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa on kuvattu monesta näkökulmasta, miten ehdotetut muutokset voisivat vaikuttaa nuorten saamiin rangaistuksiin.

Esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen, että ehdotukset parantavat lasten edun toteutumista rikosseuraamusjärjestelmässä. Esityksen perusoikeusvaikutuksia on arvioitu esitysluonnoksen eri

¹ Aihetta on tutkittu myös siltä kannalta, onko nuorisorangaistukseen tuomitseminen vaikuttanut uusintarikollisuuteen ja miten nuorisorangaistukseen tuomitut ovat jatkaneet opintojaan ja siirtyneet työelämään. Esimerkiksi: Huttunen, Kristiina; Kerr, Sari Pekkala; Mäkönen, Ville (2014): The Effect of Rehabilitative Punishments on Juvenile Crime and Labor Market Outcomes, IZA Discussion Papers, No. 8403, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn.

jaksoissa, jolloin kokonaisuus jää hajanaiseksi. **Arviointineuvosto suosittelee**, että keskeiset havainnot perusoikeusvaikutuksista koottaisiin vaikutusarviointilukuun.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on tunnistettu viranomaisten lisääntyvä työmäärä, mutta lisäksi olisi hyvä kuvata vaikutuksia niille nuorille, jotka tuomitaan nuorisorangaistukseen. Voiko nuorisorangaistuksen suorittaminen vaikuttaa esimerkiksi nuorten toisen asteen opintoihin? Onko nuorisorangaistuksen suorittamisen osalta merkitystä sillä, missä päin Suomea nuorisorangaistukseen tuomittu asuu?

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu nuorisorangaistusta koskevan lain säädännön muuttamisesta koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: OM161:00/2023), jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 22.12.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

Helsingissä 27. tammikuuta 2026

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, lain säädännön arviointineuvoston pääsihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.